

TYÖSUUNNITELMA JA KUSTANNUSARVIO

12.1.2021 Luonnos

Luonnon monimuotoisuuden ja osallistamisen toimintamallin kehittäminen Tampereella Multisillan lähiöohjelmassa

Johdanto

Työssä tarkastellaan asukkaiden osallistumista lähiluonnon tuottamiseen erityisesti luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta. Työn tavoitteena on, että kun asukkaat osallistuvat lähiympäristönsä hoitoon, ympäristö muuttuu heille merkityksellisemmäksi.

Yleensä kaupunkien lähiluonto on hallinnollisesti tuotettua, jonka tuottamiseen osallistuvat kaupungin ja huoltoyhtiöiden työntekijät. Totunnainen tapa osallistaa asukkaita on kysyä heidän mielipiteitään toimenpiteiden suunnitelmavaiheessa, mutta he eivät yleensä osallistu toimenpiteiden toteutukseen. Biodiversiteetin rikastamista tarkastellaan työssä asukkaiden ja hallinnon yhteistuotannon näkökulmasta.

Tampereella Multisillassa on monipuoliset edellytykset lisätä ja vahvistaa asukkaiden mahdollisuuksia osallistua lähiympäristönsä hoitoon. Työn teemoja on alustettu Multisillan ekosysteemipalveluselvityksessä, jossa tarkasteltiin lähiluonnon ja monimuotoisuuden kehittämistä ja asukkaiden osallistumisen mahdollisuuksia (Jere Nieminen. 2015. Multisillan ekosysteemipalvelut Asukkaiden lähiympäristön ja luonnon kehittäminen. Tutkimusosuuskunta Tapaus. Tilaaja: Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen, Maankäytön suunnittelu).

Työn kuvaus

Työssä laaditaan toimintamalli asukkaiden osallistumiseen lähiluonnon ja biodiversiteetin kehittämisessä. Kirjallisen toimintamallin lisäksi työssä toteutetaan pilottihankkeita biodiversiteetin lisäämiseksi Multisillassa yhdessä asukkaiden kanssa. Toimintamallia käytetään Multisillan lähiöohjelman lähiympäristöön liittyvissä toimenpiteissä.

Työtä ohjaava pääkysymys on, millä tavoin asukkaita voidaan osallistaa luonnonympäristön kehittämiseen? Työtä ohjaavia tarkentavia kysymyksiä ovat: 1) Millaisilla tavoilla eri kansalaisryhmät voidaan huomioida ja ottaa mukaan lähiympäristön kehittämiseen? 2) Minkälainen osallistuminen sopii kehittämisen eri vaiheisiin: lähiympäristön suunnittelu, toteutus ja ylläpito? 3) Millä tavoin voidaan lisätä luonnon monimuotoisuutta asukkaiden osallistumisessa lähiympäristönsä kehittämiseen? 4) Miten asukkaiden osallistaminen yhdistetään kaupungin hallinnon organisaatioon?

Työssä tarkastellaan Tampereella vuonna 2020 alkaneen lähiöohjelman kohdetta Multisiltaa ja sen viheralueita. Vaikka työn kohde on Multisillassa, kehitetään toimintamallista yleisempi ja sellainen, että sitä voi soveltaa myös muilla kaupunkien viheralueilla.

Työtä varten analysoidaan tunnettuja tapauksia, joissa luontoa on kehitetty yhdessä asukkaiden kanssa. Osa tapauksista on Tampereella toteutettuja tai sellaisia, joissa analyysin tekijät ovat olleet itse osallisina. Osa tapauksista kerätään muista kaupungeista ja ulkomailta.

Työn lähtökohtia taustoitetaan perehtymällä 20-30 tutkimusartikkeliin, joissa on tarkasteltu kansalaisten osallistumista luonnon kehittämiseen. Artikkelit valikoidaan siten, että niiden käsitteitä ja tuloksia voidaan hyödyntää toimintamallin muodostamisessa.

Empiirisiä tapauksia hyödyntävän ja käsitteellisen työskentelyn lisäksi toimintamallia varten tehdään kohdennettuja asiantuntijoiden kävelyhaastatteluita, paikallisten asukkaiden maastohaastatteluita ja järjestetään työpajoja. Toimintamallissa huomioidaan erilaiset asukkaat ja erityisesti lapset ja nuoret. Kun pilottiprojektit biodiversiteetin kehittämisestä ja muista lähiöohjelman toimenpiteistä käynnistyvät Multisillassa, toteutetaan niiden aikana osallistuvaa havainnointia.

Työssä huomioidaan aiemmat kyselyt ja muut asukkaiden osallistamisen materiaalit Multisillasta. Samalla vastataan tunnistettuun haasteeseen asukkaiden näkemysten hyödyntämisessä kaupunkisuunnittelussa. Toimintamallin avulla pyritään kohti systemaattisempaa, avoimempaa ja jatkuvampaa lähiympäristön osallistavaa kehitystä.

Luonnon monimuotoisuuden kehittäminen muodostaa toimintamallissa oman tarkastelunsa. Luonnon monimuotoisuuden kehittämistä liitetään muihin samanaikaisiin kehityshankkeisiin Multisillassa, jonka lisäksi toimintamallia muodostaessa biodiversiteettiin liittyen toteutetaan erikseen konkreettisia demonstraatioita.

Työn tuotoksena on kirjallinen raportti. Raportti sisältää tekstiä, kuvia, diagrammeja, muistilistoja ja luetteloita. Kirjallinen raportti toteutetaan PowerPoint-tyyppistä esitelmää ja proosamuotoista selvitystyötä sekoittavalla otteella.

Demonstraatiot

Työssä toteutetaan 3-4 konkreettista demonstraatiota, jotka ovat pieniä kokeilu- ja pilottihankkeita. Demonstraatioissa ja piloteissa kokeillaan toimintamallissa kehitettyjä lähestymistapoja. Demonstraatioissa osallistetaan asukkaita konkreettisesti lähiympäristön hoitoon.

Demonstraatioiden sisällöt suunnitellaan myöhemmin, kirjallisen työskentelyn, maastokäyntien, asiantuntijahaastatteluiden, työpajojen ja asukkaiden osallistamisen myötä. Demonstraatiot suunnitellaan siten, että ne sopivat yhteen alueen muiden kehittämisen näkökulmien kanssa.

Demonstraatioiden toimenpiteissä käsitellään luonnon elementtejä, kuten vaikkapa kasvillisuutta, taimia, siemeniä, kuolleita puiden osia, maa-aineksia, kiviä, tai pienimuotoisia rakenteita, kuten esimerkiksi mahdollisten kasvatukseen osoitettujen alueiden reunoja. Toimenpiteet voivat sisältää myös esimerkiksi luontoa lisäävien elementtien tuomista alueelle, kuten esimerkiksi lepäkoiden, liito-oravien tai lintujen pönttöjä.

Toimenpiteet voivat vaatia asukkailta työvälineiden käyttöä. Toimenpiteisiin on mahdollista yhdistää esimerkiksi koneyrittäjien tuottamia palveluita tai muita koneellisesti toteutettavia

toimenpiteitä, joita tehdään esimerkiksi alueen metsien hoidossa. Toimenpiteet voivat toteutua esimerkiksi Multisillanpuiston metsissä, vähäisellä käytöllä olevalla ulkokentällä, kunnostettavan leikkipaikan läheisyydessä tai reittien ja polkujen läheisyydessä.

Työn aikataulu

Tammi-toukokuu 2021

- Työn käynnistäminen, työtä pohjustavat maastokäynnit, aloituskokoukset
- Väliraportti 15.5.2020 mennessä käsitteellisistä lähtökohdista, olemassaolevista tapauksista ja Multisillasta aiemmin kerätyistä asukkaiden näkemyksistä.
- Suunnitelmat ensimmäisistä luonnon monimuotoisuuden liittyvien demonstraatioista ja pilottiprojekteista (+niihin liittyvä osallistaminen).

Kesä-joulukuu 2021

- Luonnon monimuotoisuuden liittyen käynnistetään ensimmäiset demonstraatiot ja pilottiprojektit
- Työpaja asiantuntijoiden kanssa lähiöohjelman muihin hankkeisiin liittyen (esim. Multisillanpuiston leikkipaikka, reitit, metsäsuunnittelun verkkosovellus, Pärriksen kunnostaminen).
- Toimintamallin testaaminen ensimmäisissä hankkeissa. Hankkeiden yhteiskehittäminen asukkaiden kanssa. Osallistuvat haastattelut ja kokemuksellisen tiedon kerääminen.
- Väliraportti 15.12.2021 mennessä. Väliraportissa esitellään osallistamisen toimintamallin runko, jota testataan vuonna 2022.

Vuosi 2022

- Lähiöohjelmassa toteutettavien hankkeiden yhteiskehittäminen ja osallistuva havainnointi. Toimintamallin käyttäminen ja testaaminen. Yhteiskehittämisessä tuotetun aineiston kokoaminen ja analyysi loppuraporttia varten.
- Haastattelut asiantuntijoiden ja asukkaiden kanssa. Hoidon ja ylläpidon näkökulma. Kehitetään kokemuksien seurannan ja kriittisen arvioinnin tapa, joka toteutuu lähiöohjelman ja sen pilottien jälkeen.
- Osallistamisen toimintamallin loppuraportin valmistuminen, asiantuntijoiden arviointi toimintamallista (palautte, kokemukset, haastattelut, työpaja jne.)

Työn kustannusarvio

Tammi-toukokuu 2021

Henkilöstökulut: tutkimuksiin perehtyminen, haastatteluaineiston kerääminen, empiiristen tapausten kokoaminen, ensimmäisten demonstraatioiden/pilottien suunnittelu, vuorovaikutus asukkaiden kanssa (ml. työpajat) ja väliraportin kirjoittaminen: 10 000 euroa (+ alv).

Kesä-joulukuu 2021

Henkilöstökulut: aineiston kerääminen (sis. matkakulut), väliraportin kirjoittaminen ja vuorovaikutus asukkaiden kanssa: 4 000 euroa (+alv).

Materiaalikulut ja palvelut: ensimmäisen demonstraation/pilotin toteuttaminen: 6 000 euroa (+ alv).

Vuosi 2022

Henkilöstökulut: aineiston kerääminen (sis. matkakulut), vuorovaikutus asukkaiden kanssa (ml. työpajat) ja loppuraportin kirjoittaminen: 7 000 euroa (+alv).

Materiaalikulut ja palvelut: demonstraatioiden/pilottien toteuttaminen: 13 000 euroa (+ alv).

Hankkeen arvioidut kustannukset yhteensä: 40 000 euroa (+alv)